

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Uudellamaalla toimii lähes 100 000 yritystä, mikä on yli kolmannes kaikista Suomen yrityksistä. Näistä yrityksistä noin puolet toimii Uudenmaan Yrittäjien toimialueen 22 kunnassa. Yrityksistä 95,5 prosenttia on alle 10 hengen yrityksiä. Näiden yritysten merkitys kuntien elinvoimalle on kriittinen. Hankintalain uudistus parantaa toimialueen yritysten mahdollisuuksia säilyä elinkelpoisina ja tuottaa jatkossakin monipuolista lisäarvoa niin yksittäisille kunnille, kuin koko maakunnalle ja Suomelle.

Hallitusohjelman tavoitteet voidaan saavuttaa, mikäli kilpailun määrä ja avoimuus lisääntyvät muutosten myötä. Aito kilpailu luo pysyvän mekanismin uusien, parhaiden ja kustannustehokkaimpien ratkaisujen kehittämiseksi ja käyttöönotolle. Avoimuudella hankintaprosessin kaikissa vaiheissa edistetään paitsi yritysten luottamusta prosessiin myös ratkaisujen sopivuutta asiakkaiden ja julkisen sektorin tarpeisiin. Uudenmaan Yrittäjät pitää tärkeänä, että pk-yrityksillä on aidot mahdollisuudet tarjota osaamistaan ja uusia ratkaisuja julkiselle sektorille.

Julkisten hankintojen räätälöinnit estetään yhden tarjouksen kilpailun uusimisvelvoitteella, mikä lisää kilpailua. Kilpailun lisääntymisen myötä kustannukset eivät karkaa käsistä, ja voidaan paremmin panostaa laadulla kilpailuun.

Osiin jakaminen, markkinakartoitus ja markkinavuoropuhelu ovat keskeisiä lainsäädännöllisiä keinoja saada lisää pk-yrityksiä osallistumaan julkisiin hankintoihin.

Markkinakartoituksen pakollisuus kaikissa kansalliset kynnyksarvot ylittävissä hankinnoissa on välttämätöntä. Aidon markkinavuoropuhelun roolia on vahvistettava, jotta hankintayksiköt voivat kuulla aktiivisesti alalla toimivia yrityksiä ja potentiaalisia tarjoajia.

Kilpailun lisäämiseksi ja aidon osallistumismahdollisuuden lisäämiseksi täytyy hankintojen osiin jakamiseen liittyviä velvoitteita kiristää.

Hankintalain muutosehdotuksen positiiviset taloudelliset vaikutukset, eli säästöt, julkiseen talouteen toteutuvat vaikutusarvioiden mukaan todennäköisimmin silloin, jos hankintayksiköt siirtyvät hankkimaan sidosyksiköiden kautta tuotetut hankinnat kilpailuttamalla yksityisiltä markkinoilta.

Nyt inhouse-yhtiöiltä tehdään verovaroin suoraan hankintoja sadoilla miljoonilla euroilla vuosittain. Koska inhouse-yhtiöt eivät kuulu julkisuuslain piiriin, niiden verovarojen käytön tehokkuus ei ole todistettavissa. Julkisuuslakityöryhmän mietinnön ehdotuksen mukaisesti inhouse-yhtiöt tulisi saattaa julkisuuslain piiriin, jotta julkisten varojen käytön vastuullisuus voidaan varmistaa. Uudenmaan Yrittäjät pitää ehdotusta kannatettavana ja perusteltuna.

Tukipalveluiden tuottamiseen inhouse-yhtiöiltä tulee vaatia vähintään 10 prosentin omistusta.

Jotta 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimus käytännössä toteutuu, on olennaista, että sitä ei voida kiertää keinotekoisilla ketjuttamisilla. Siksi mielestämme on myös perusteltua, että laissa on erikseen mainittu vähimmäisomistusvaatimuksen koskevan myös mahdollisia tytä- ja osakkuusyhtiöitä.

On myös erityisen tärkeää pitää huoli siitä, että kaikki keinotekoiset järjestelyt sidosyksikköaseman hyödyntämiseksi esimerkiksi kuntayhtymien kautta eivät ole mahdollisia, vaan että lain henki toteutuu hallitusohjelman mukaisesti.

Lain perusteluihin olisi syytä kirjoittaa, että sidosyksikköaseman saavuttamiseksi hankintayksikön tulee olla suorassa omistussuhteessa sidosyksikköön.

Uudenmaan Yrittäjät näkee, että näiden muutosten myötä pk-yritysten mahdollisuudet osallistua julkisiin hankintoihin lisääntyvät merkittävästi. Lisääntynyt kilpailu julkisissa hankinnoissa johtaa kustannussäästöihin ja parantaa julkisen talouden tilaa. Lisäksi pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien parantaminen tukee innovaatioiden syntymistä ja monipuolistaa tarjontaa eri toimialoilla, mikä johtaa parempiin ja laadukkaampiin palveluihin julkiselle sektorille.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?

-

- Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Ovaska Petri
Uudenmaan Yrittäjät

